

4. Павленко В.В. Креативність: сутнісна характеристика поняття. Креативна педагогіка: наук.-метод. журнал. Житомир: «Полісся». 2016. Вип. 11. С.120–131.
5. Eysenck H. W. Creativity. The Blackwell dictionary of cognitive psychology. Oxford: Blackwell Reference, 1994. P. 86–87.
6. Stefina N. To problems of development of creative skills of the new schools by musical art: realities and prediction. Актуальные научные исследования в современном мире. 2019. №6 - 8(50). С. 42- 45.

*Дяків Олена
Науковий керівник – проф. Шпак Марія*

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ПІДЛІТКІВ

Соціальні виклики сучасного суспільства зумовлюють необхідність молодій людині творчо пізнавати навколишню дійсність, нестандартно мислити, знаходити інноваційні шляхи вирішення проблем, щоб успішно адаптуватися до умов життя та соціального оточення. Це передбачає активізацію творчого потенціалу особистості.

Розвиток творчих здібностей в учнів є важливим завданням сучасної системи вітчизняної освіти. Особливо важливого значення воно набуває у зв'язку з впровадженням концепції Нової української школи. Вона передбачає розвиток креативності особистості, яка повинна гнучко мислити, приймати нестандартні рішення, творчо розв'язувати найскладніші завдання, які висуває життя.

Розвиток творчих здібностей – це складний процес, який має свої особливості на кожному віковому етапі життя. Він тісно пов'язаний як з віковими, так і з індивідуально-психологічними особливостями дитини (пізнавальними потребами, інтересами, самооцінкою особистості), а також залежить від багатьох соціальних умов (навчання, виховання, впливу батьків і вчителів на творчу діяльність дитини).

Проблема розвитку творчих здібностей, креативності особистості була предметом дослідження зарубіжних (Дж. Гілфорд, Р. Стернберг, П. Торренс та ін.) та вітчизняних (Д.Б. огоявленська, В.М. Дружинін, Я.О. Пономарьов, С.Л. Рубінштейн, Б.М. Теплов та ін.) психологів. Її вивченню присвячені праці сучасних українських дослідників (О.С. Донченко, В.В. Клименко, А.Б. Коваленко, В.О. Моляко, В.А. Роменець та ін.).

На думку О.С. Донченко, між поняттями «креативність», «творчість» і «творчі здібності» є певні відмінності. Креативність позначає здатність, потенціал особистості, що забезпечує можливість творчої діяльності, а творчість, своєю чергу, відображає діяльність, що призводить до створення нового, тобто реалізовану креативність. Категорію «творчі здібності» можна визначити як високий рівень розвитку креативності, що значно вирізняє людину за цією ознакою серед інших і характеризується створенням суспільно цінних творчих продуктів [3, с. 5].

Отже, креативність є властивістю особистості, її здатністю до творення чогось нового, оригінального.

Розвиток творчих здібностей пов'язаний з дивергентним мисленням людини. Дж. Гілфорд під поняттям «дивергентне мислення» розумів *здатність людини мислити у різних напрямках, висувати безліч рівноцінних правильних розв'язань однієї проблеми*, на відміну від «конвергентного мислення», коли зусилля спрямовуються на пошук одного, єдиного правильного розв'язку. *Дж. Гілфорд виокремив такі параметри дивергентного мислення, як: оригінальність, семантична гнучкість, образна гнучкість, спонтанність мислення* [2].

П. Торренс вважав, що творчий процес – це складне і динамічне явище, яке включає декілька етапів: сприйняття проблеми, пошук рішення, виникнення і формулювання гіпотез, перевірку гіпотез, їхню модифікацію й отримання результату. Е. Торренс визначив такі параметри креативності: легкість мислення (швидкість виконання тестових завдань), гнучкість мислення (кількість переключень з одного класу об'єктів на інший у процесі відповіді), оригінальність (нестандартність виконання завдань) [7].

А.М. Матюшкін у структурі творчої особистості виокремлює такі складові: домінуюча роль пізнавальної мотивації; дослідницька творча активність, що виявляється у відкритті нового, в поставці та розв'язанні проблем; оригінальність рішень; можливість прогнозування і

передбачення; здатність до створення ідеальних еталонів, що включають високі естетичні, моральні та інтелектуальні оцінки [5].

Отже, вивчення та аналіз наукових джерел з проблеми дослідження показали, що існують різні наукові підходи до розуміння та інтерпретації понять «творчі здібності», «креативність», «творчість», оскільки по-різному визначається їх місце в структурі особистості. Творчі здібності вивчають здебільшого у тісному зв'язку з дослідженням інтелекту та пізнавальних процесів (Дж. Гілфорд, В.М. Дружинін, Н.С. Лейтес, Ж. Піаже, С. Тейлор, О. Тунік та ін.), тоді як креативність частіше розглядається як особистісне утворення (К. Роджерс, В. Франкл, Е. Фромм та ін.). Під творчістю розуміють діяльність людини спрямовану на створення нових та оригінальних продуктів праці (В.О. Моляко, В.А. Роменець та ін.).

Розвиток творчих здібностей активізується у підлітковому віці. Саме цей період є найбільш сприятливим для творчого розвитку дітей, оскільки навчально-пізнавальна діяльність підлітків поєднується з швидким розвитком інтелекту, абстрактним та логічним мисленням, становленням самооцінки, розвитком особистісної рефлексії [6]. Підлітки, зазвичай, володіють широким спектром пізнавальних інтересів і захоплень, мрійливістю, підвищеною емоційністю і чутливістю, вразливістю, багатим внутрішнім світом, високим рівнем естетичного сприйняття. Водночас вони також характеризуються несхильністю до конформізму, цілеспрямованістю, нерідко впертістю і прагненням до самовираження [6]. Тому розвиток творчих здібностей у підлітковому віці є одним із важливих завдань сучасної школи.

Одним із способів розв'язання зазначеної проблеми є, на наш погляд, створення та реалізація спеціальних програм навчання, які відповідали б пізнавальним потребам та інтересам учнів, їх інтелектуальному рівню розвитку та здібностям, і могли б забезпечити розвиток творчого потенціалу дитини. При цьому важлива роль належить особистості вчителя, його умінню реалізувати творчий підхід до викладання навчального матеріалу, що передбачає застосування інтерактивних методів навчання, нестандартних форм проведення уроку, діалогічного спілкування з учнями. Провідним у навчанні творчо обдарованих дітей має бути принцип «дитиноцентризму».

Важливу роль у розвитку творчого потенціалу дитини також відіграє сім'я. Адже від того, якою буде психологічна атмосфера в сімейному оточенні, наскільки батьки розуміють і підтримують дитину, створюють сприятливе сімейне середовище для розвитку її здібностей та обдарувань, значною мірою буде залежати спрямованість творчої активності дитини.

Необхідний психологічний супровід розвитку творчих здібностей дітей повинна здійснювати шкільна психологічна служба та практичний психолог закладу освіти. Одним із найбільших ефективних методів розвитку творчих здібностей учнів підліткового віку є, на нашу думку, соціально-психологічний тренінг.

Таким чином, розвиток творчих здібностей підлітків передбачає забезпечення необхідних психолого-педагогічних умов та вимагає спільних зусиль зі сторони батьків, вчителів та практичного психолога школи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Богоявленская Д. Б. Психология творческих способностей. Москва : Академия, 2002. 320 с.
2. Гилфорд Дж. Творческое мышление. Москва : Педагогика, 1982. 232 с.
3. Донченко О. С. Развитие профессиональной креативности майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами арт-терапії: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ, 2018. 20 с.
4. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / за ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики. Житомир : Рута, 2006. 320 с.
5. Матюшкин А. М. Концепция творческой одаренности. *Вопросы психологии*. 1989. № 6. С. 29–35.
6. Психология современного подростка / Под ред. Д. И. Фельдштейна. Москва : Педагогика, 1987. 240 с.
7. Torrance E. P. Guiding creative talent. Englewood Cliffs, W.J.: Prentice-Hall, 1962. 278 p.